

ابرازوان از لیست تحریم اتحادیه اروپا خارج شد

اتحادیه اروپا پس از حدود یکسال و نیم، نام ابرازوان را از لیست تحریم خود خارج کرده است. دیجیاتو ضمن اعلام این خبر نوشت، ۲۳ آبان ماه ۱۴۰۱ بود که اتحادیه اروپا ابرازوان را به دلایلی همچون ایفای نقش در پروژه‌های دولتی و وزارت ارتباطات برای ایجاد نسخه‌ای ملی از اینترنیت، تحریم کرد. ابرازوان پس از این اتفاق در بیانیه‌ای اعلام کرد در «جنگ رسانه‌ای در مقابل شایعه‌ها و جعل واقعیت» شکست خورده و نتوانسته است از «حقانیت» خود دفاع کند. این شرکت همان زمان اعلام کرد که برای رفع این تحریم از طریق محاکم قضایی تلاش می‌کند. حال اتحادیه اروپا در لیست جدید افراد و شرکت‌های تحریمی ایرانی، نام ابرازوان را حذف کرده است. ابرازوان در واکنش به این تصمیم، در صفحه اینستاگرام خود نوشت: «در پی شکایت آروان کلادو ارائه مستندات فنی و حقوقی به دیوان دادگستری اروپا (European Court of Justice)، این شرکت از فهرست تحریم‌های اتحادیه اروپا خارج شد. آروان کلادو از این تصمیم شورای اروپا استقبال می‌کند و به اقدامات حقوقی خود در محاکم و مراجع بین‌المللی ادامه خواهد داد.»

دفاع جوکر و دیگران از سخنانی حمایتی از فلسطین

بیش از ۱۵۰ سینماگر یهودی هالیوود از جمله واکین فینیکس، بازیگر برنده اسکار فیلم «جوکر» حمایت خود را از صحبت‌های جانان گلپز در مراسم اسکار در تقبیح رژیم صهیونیستی اعلام کردند. ایسنا ضمن اعلام این خبر نوشت، امضاءکنندگان این نامه سرگشاده نوشتند: «از اینکه می‌بینند برخی از همکاران‌شان در صنعت سینما، اظهارات جانان گلپز را نادرست توصیف و آن را محکوم می‌کنند، احساس نگرانی می‌کنند.» از جمله دیگر امضاءکنندگان این نامه سرگشاده می‌توان جوئل کونن، بوتس رایلی، ابی جاکوبسون و... اشاره کرد. جانان گلپز، فیلمساز انگلیسی که امسال با فیلم «منطقه مورد علاقه» موفق به کسب اسکار بهترین فیلم بین‌المللی شد، در سخنرانی خود پس از کسب جایزه اسکار ۲۰۲۴ در حمایت از مردم فلسطین صحبت کرده بود و جان باختن انسان‌های بی‌گناه در غزه را محکوم کرده بود.

آثار مستند جشنواره ملی اقوام ایرانی

رقبای بخش مستند نخستین دوره جشنواره ملی فیلم اقوام ایرانی مشخص شدند. روابط عمومی جشنواره ملی فیلم اقوام ایرانی ضمن اعلام این خبر نوشت، ۶۵ فیلم مستند در بخش اصلی شانس دریافت جایزه را دارند. هیئت انتخاب فیلم‌های مستند شامل هادی آفریده، بابک بهداد و محمدرضا بهشتی منفرد، آثار مذکور را برای رقابت در نخستین دوره جشنواره ملی فیلم اقوام ایرانی برگزیدند. رقبای بخش مستند از شهرهای مختلف ایران چون تبریز، اراک، قدس، تهران، ساری، کرمانشاه، خرم‌آباد، آبادان، طالقان، شیراز، ایلام، اندیشه، اردبیل، ارومیه، پاور، بی‌جند، همدان، دشتستان، بندرعباس، قلعه گنج، مشهد، اهواز، مهاباد، طالش، کهنوج، مریوان و... انتخاب شدند. نخستین دوره جشنواره ملی فیلم اقوام ایرانی توسط موسسه فرهنگی هنری فصل هنر و بنیاد ایران‌شناسی، به دبیری کمال تبریزی و با شعار «اقوام، ریشه ایران‌زمین»، ۲۶ تا ۳۰ اردیبهشت‌ماه در تهران برگزار می‌شود.

رونق دوباره فولکلور پژوهی

گفت‌وگو با نهال نفیسی درباره فرهنگ عامیانه و اهمیت پرداختن به آن به سیاق صادق هدایت

سبیا دادخواه
خبرنگار فرهنگ

پژوهش و پرداختن به فرهنگ و ادبیات عامیانه ایران در سال‌های معاصر، اهمیت خاصی یافته است. به خصوص پس از تحولاتی که عواملی مانند انقلاب مشروطه و مواجهه ایران و اروپا رقم زد. اما نکته‌ای باریک در این میانه نباید فراموش شود که وقتی سخن از ادبیات عامیانه و تحقیق و پژوهش در آن می‌کنیم، همیشه مقصودمان دقیقاً یک معنا نیست. پیشینه نگاه به این نوع ادبی یا ذخیره فرهنگی، به‌مثابه یک سوژه تحقیق، به اوایل سده ۱۴ شمسی و میانه دوران رضاخان بازمی‌گردد و در ادامه، در هر برهه دوره تاریخی، بسته به نوع نگاهی که به این منبع زبانی، ادبی و فرهنگی شده، تغییر مصداق داده است. با این

توجه، مسئله‌ای که ممکن است ایجاد شود این است که امروزه ادبیات عامیانه را کجا باید جست‌وجو کرد؟ کدام قشر از اقشار جامعه را عامه مردم می‌خوانیم؟ آیا هنوز هم پژوهش و پرداختن به فرهنگ عامیانه می‌تواند فایده‌مند باشد؟ شاید نخستین کسی که در ایران، اهمیت فولکلورپژوهی و گردآوری فرهنگ عامیانه را به‌عنوان نمادی برای تقویت جلوه فرهنگ یک ملت به نمایش گذاشت، صادق هدایت بود. حضور هدایت در عرصه فولکلور حضوری دووجهی بود. از طرفی هدایتی با عینک گرد پژوهشگران و از طرفی دیگر هدایتی با قلم روان داستان‌نویسان که در هر دو وجه نگاه خاصی به منبع غنی فرهنگ عامه مردم ایران داشته است. در آن برهه تاریخی، این‌گونه برخورد او با فرهنگ عامه کمک بسزایی به بازنشاسی هویت ملی ایرانی کرده است. طبیعتاً با تغییر شرایط در ادوار

مختلف، ملت‌ها نیاز به خودشناسی مجدد در ساحات مختلف، از جمله فرهنگ، به‌عنوان شناسنامه یک ملت، خواهند داشت. جدا از ارزش‌دوری‌های مرسوم درباره صادق هدایت، منصفانه باید گفت نگاه و همت او، در باب جمع‌آوری فرهنگ و ادبیات عامیانه فارسی، الگوی کاربردی و تجربه موفق‌تری از پژوهش را پیش روی ما قرار داده است. نوزدهم فروردین‌ماه روز درگذشت این نویسنده و پژوهشگر دوران‌ساز است. درباره صادق هدایت و قیاس آن با دوران جدید با نهال نفیسی، استاد دانشگاه و پژوهشگر حوزه مطالعات فرهنگی، گفت‌وگو کردیم. او بر این باور بود که هیچ‌گاه نمی‌توان گفت نوعی از نگاه به ادبیات عامیانه قدیمی شده یا تاریخ انقضای آن گذشته؛ بسته به شرایط اجتماعی-سیاسی، باز هم ممکن است همان طرز نگاه و استفاده از ادبیات عامیانه رونق پذیرد. هم‌چنین تأکید داشت که نگاه مطالعات فرهنگی به همه انواع ادبیات شکل‌گرفته در جامعه، نگاهی عاری از ارزش‌دوری است؛ بلکه هرکدام از آن انواع در بستری درون همین جامعه شکل گرفته‌اند و دارای اهمیت پژوهشی هستند و فارغ از اینکه

هدایت را چند جور می‌توان خواند

بررسی رابطه دووجهی پژوهش و داستان‌نویسی در آثار صادق هدایت

سیدمهدی یار موسوی
خبرنگار فرهنگ

طیف گسترده‌ای از پدربزرگان و مادربزرگان امروزی، کودکان و نوجوانان نسل رادیو، شیرینی طنین مخملی «بچه‌ها! سلام» را در ظهر جمعه، هنوز به خاطر دارند. سلام گرمی که پدر قصه‌گوی آن روزها، فضل‌الله مهدی‌ی‌ای همان آقای صبحی، به همراه انبوهی از متل‌ها، قصه‌ها و ضرب‌المثل‌ها، روانه خانه ایرانیان می‌کرد. قصه‌هایی از ادبیات کلاسیک ایران مثل مثنوی، ماجراها و داستان‌هایی برآمده از فرهنگ عامیانه، فولکلور و خرده‌فرهنگ‌های ریز و درشت ایرانی. صبحی در اولین جمعه بعد از راه‌اندازی رادیو، در چهار اردیبهشت‌ماه ۱۳۱۹، برنامه قصه‌گویی خود را آغاز کرد و تا سال ۱۳۳۹ - البته با چند وقفه - این برنامه را اجرا کرد. اما صبحی این همه قصه از کجا می‌آورد؟ بخش زیادی از جمع‌آوری این قصه‌ها حاصل تلاش نویسنده مشهور آن سال‌ها، صادق هدایت بود. چهره هدایت امروزه به‌عنوان یکی از داستان‌نویسان برجسته زبان و ادبیات فارسی به‌حساب می‌رود؛ اما رویه دیگری از زندگی و

فعالیت‌های او تلاش‌هایش در جمع‌آوری و سامان دادن به گنجینه فرهنگ عامیانه فارسی است. هدایت نزدیک به ۲۰ سال از زندگی خود را صرف گردآوری و پژوهش در انواع و اقسام روایت‌ها، خرافه‌ها، ضرب‌المثل‌ها، آیین‌ها و رسوم و... مربوط به نقاط مختلف ایران کرد. هدایت در آن سال‌ها توانسته بود سازوکار گسترده‌ای برای جمع‌آوری فرهنگ عامه اقوام ایرانی دست و پا کند. به‌طور مثال در دفتر مجله موسیقی، بخشی را برای گردآوری ترانه‌های محلی از سراسر کشور اختصاص داده بود. هم‌چنین فراخوان‌هایی برای همکاری در جمع‌آوری ادبیات عامیانه و فولکلور، به مدارس و مراکز آموزشی داده بود تا بتوانند از خود مردم در این زمینه یاری بگیرند. به قول یکی از اطرافیان او، صادق هدایت آنچه را که از مردم گرفته و آموخته بود، تحت نظمی نو، دوباره به مردم برگرداند. او گنجینه‌ای را از زیر خاک و خُل کم دانی‌ها، فراموشی‌ها یا بی‌توجهی‌ها بیرون کشید، به آن روشنی، شفافیت و جلا داد و به مردم ایران هدیه کرد. صادق هدایت را می‌توان اولین کسی دانست که با ادبیات عامیانه فارسی، برخوردی به‌مثابه یک سوژه علمی-پژوهشی کرده است. کار جمع‌آوری فرهنگ عامه برای او جدیت خاصی داشت؛ چراکه درون‌مایه این میراث را بخش مهمی از پشتوانه پروژه علمی خود می‌دانست. هدایت بر این باور بود که: «نیروی مرموزی در ادبیات عامیانه نهفته است که انسان را جذب خود می‌کند و در ساده‌ترین

کلمات جالب‌ترین طنزها، کنایه‌ها و قصه‌ها را تعریف می‌کند. شوخی، مزاح، بند و گفتار روزمره عوام، جوهر پرارزشی است که مستلزم بررسی بسیار است.» بنابراین خود او پا در این عرصه نهاد و دست به جمع‌آوری داده‌ها و بررسی، مقایسه و ریشه‌یابی آن‌ها زد. حاصل تلاش‌های او را در آثاری مانند «اوسانه»، «نیرنگستان» و مقالات پرشمار او در مجلات مختلف ایرانی و خارجی، می‌توان مشاهده کرد.

صادق‌خان؛ پژوهشگر نیرنگستان

یکی از مهم‌ترین عناصر بنیادین و مواضع یافشاری در منظومه فکری صادق هدایت، مبارزه با خرافه‌پرستی است؛ اما وقتی از سوی دیگر ماجرا می‌نگریم، درمی‌یابیم که بسیاری از مضامین در میان همین باورها و عقاید عامیانه‌ای که او در جمع‌آوری آن همت گمارده بود، مضامینی خرافاتی و از لحاظ علمی بی‌پایه و اساس است. آن هم علمی به‌شدت آغشته به مبانی پوزیتیویستی که آن روزها در مجامع مختلف، بازار گرمی داشت. چگونه می‌توان این دو را با هم جمع کرد؟ پاسخ را خود هدایت در دیباچه «نیرنگستان» که آن را در سال ۱۳۱۲ به چاپ رسانده، داده است. او به دو نوع از باورها و عقاید عامیانه اشاره می‌کند؛ درحقیقت باید گفت آن عقاید و خرافات را در نظام اندیشگانی خود، به دو دسته تقسیم می‌کند؛ یکی عقاید، باورها و رسم و رسوماتی که برآمده از دل فرهنگ دیرین ایرانی - آریایی است و دسته دیگر عقاید و خرافاتی است که به سبب مجاورت با دیگر اقوام، خواه با ستیز و سلطه، خواه به اشکالی دیگر، به فرهنگ آریایی نفوذ می‌کند. چنان که در قسمتی از دیباچه می‌گوید: «می‌توانیم بر حسب اصل و مبدأ، این افکار را به چندین بخش تقسیم کنیم... آن‌ها را به دو دسته عمده تقسیم می‌کنیم: ۱- افکار و اعتقادات بومی که در نتیجه آزمایش ریزان، روزانه، خانوادگی،